

P.J. van Koppen & R.C.M. de Vette (1997) Vrees voor criminaliteit als ingebeeelde ziekte. In: K. Wittebrood, J.A. Michon & M.J. ter Voert (red.), *Nederlanders over criminaliteit en rechtshandhaving* (pp. 45-54). Deventer: Gouda Quint

Nederlanders over criminaliteit en rechtshandhaving

Onder redactie van:

K. Wittebrood

J.A. Michon

M.J. ter Voert

Met bijdragen van:

M. Junger, J.W. de Keijser, P.J. van Koppen, M. Malsch, J.A. Michon,
R.C.M. de Vette, M.J. ter Voert, J.A. van Wilsem, K. Wittebrood

Gouda Quint
Deventer

in samenwerking met het
Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving te Leiden

1997

VREES VOOR CRIMINALITEIT ALS INGEBEELDE ZIEKTE

P.J. van Koppen en R.C.M. de Vette

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal in welke mate er een verband bestaat tussen vrees voor criminaliteit, gepercipieerde kans op slachtofferschap en de geschatte omvang van de criminaliteit. De belangrijkste conclusie die op basis van de analyses in dit hoofdstuk kan worden getrokken, is dat vrees voor criminaliteit en de geschatte omvang van criminaliteit nauwelijks met elkaar samenhangen, terwijl de overheid in haar beleid onveiligheidsgevoelens en de omvang van criminaliteit onlosmakelijk met elkaar verbonden ziet.

5.1 Inleiding

In 1994 voelde ongeveer 30 procent van de Nederlandse bevolking zich onveilig tot zeer onveilig (Integrale Veiligheidsrapportage, 1996). Het gevoel van onveiligheid is redelijk stabiel: in 1992 voelde eveneens 30 procent zich onveilig. Onveiligheid wordt door Nederlanders gezien als één van de grootste maatschappelijke problemen, van groter belang zelfs dan werkloosheid, milieuverontreiniging en oorlog (Ministerie van Binnenlandse Zaken, 1993, p. 9).

De bestrijding van het gevoel van onveiligheid is inmiddels een speerpunt van beleid geworden. Na de veiligheidsrapportage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken in 1993 hebben veel gemeenten zich geworpen op het formuleren van een integraal veiligheidsbeleid. Daarin wordt echter nauwelijks een onderscheid gemaakt tussen vrees voor criminaliteit en daadwerkelijke criminaliteitscijfers. De overheid neemt kennelijk aan dat vrees voor criminaliteit voortkomt uit de omvang van de criminaliteit, zoals waargenomen door burgers. Toenemende angst- en onveiligheidsgevoelens zouden dan verklaard kunnen worden uit een werkelijke stijging van de criminaliteit. Deze veronderstelling vormt de basis voor het gevoerde beleid:

"Het terugdringen van de onveiligheidsbeleving van de burger vraagt om een effectieve combinatie van maatregelen, die het hele spectrum bestrijkt van gerichte repressie, bijvoorbeeld van berovingen op straat, tot brede proactie in de vorm van buurtbeheer en -vernieuwing, stadsvernieuwing, werkgelegenheid en dergelijke. [...] Alleen zo kan structureel iets gedaan worden om het niveau van overlast en criminaliteit terug te dringen tot een aanvaardbaar niveau" (Ministerie van Binnenlandse Zaken, 1993, p. 70).

Het fundament van dit beleid vormt het onderwerp van dit hoofdstuk, waarin wij ons de simpele vraag stellen: in hoeverre bestaat er een verband tussen vrees voor criminaliteit en de geschatte omvang van de criminaliteit?

5.2 Determinanten van vrees

Er is nogal wat onderzoek gedaan waarin de veronderstelling dat vrees voor criminaliteit voortkomt uit daadwerkelijke criminaliteitscijfers, op zijn minst genuanceerd wordt (Hale, 1996). Mensen blijken weliswaar meer angst te hebben als zij in gebieden wonen met veel criminaliteit, maar de relatie is niet zo sterk als men zou verwachten (Skogan, 1986a, p. 210). Er zijn twee redenen waarom de relatie tussen werkelijke criminaliteit en vrees misschien niet zo sterk is als men wel denkt. Ten eerste kunnen mensen de omvang van de criminaliteit verkeerd inschatten: zij kunnen die zowel te hoog als te laag waarderen. Ten tweede gaat het bij vrees voor criminaliteit en perceptie van de omvang van criminaliteit om twee geheel verschillende psychologische processen. Vrees is een emotionele reactie, terwijl het schatten van de omvang van criminaliteit een cognitief proces is (Hale, 1996). Dat laatste wordt aardig geïllustreerd door de soms paradoxale effecten van buurtpreventieprogramma's. Dergelijke programma's doen vaak de criminaliteit verminderen, terwijl gelijktijdig de gevoelens van onveiligheid toenemen (Hale, 1996, pp. 124-127). De grotere aandacht voor criminaliteit confronteert de buurtgenoten immers met wat hun allemaal zou kunnen overkomen. Een omgekeerd effect kan ook ontstaan, bijvoorbeeld bij 'meer blauw op straat'. Onderzoek laat zien dat een meer zichtbare politiemacht op straat niet zozeer de criminaliteit zelf doet afnemen, doch wel de vrees ervoor.

Meer criminaliteit leidt dus niet zonder meer tot meer vrees en minder criminaliteit doet niet zonder meer de vrees afnemen. Over de relatie tussen de vrees en perceptie van de hoeveelheid criminaliteit bestaat in de literatuur de nodige onduidelijkheid. Als vrees zou kunnen worden verklaard door de waargenomen hoeveelheid criminaliteit, verwacht men een sterke relatie tussen vrees en perceptie. Als dat niet het geval is, dan moeten zij ook met verschillende factoren verklaard kunnen worden. In de literatuur over vrees voor criminaliteit worden vele en zeer uiteenlopende determinanten genoemd die angstgevoelens zouden kunnen verklaren. Deze zijn als volgt samen te vatten:

1. Demografische en sociaal-economische kenmerken, zoals leeftijd en geslacht, maar ook opleidingsniveau, sociale klasse en inkomen. De *Politiemonitor 1996* weet bijvoorbeeld te melden dat "ouderen meer (last van) onveiligheidsgevoelens hebben dan jongeren. De gemiddelde leeftijd van burgers die zich 'vaak' onveilig voelen, blijkt zo'n 10 jaar hoger te liggen dan de gemiddelde leeftijd van burgers die zich nooit, zelden of soms onveilig voelen" (*Politiemonitor Bevolking*, 1996, p. 7). Hale meldt in zijn literatuuroverzicht dat "[...] geslacht een goed startpunt is, omdat het in alle studies wordt gezien als de beste voorspellende factor voor vrees voor criminaliteit" (Hale, 1996, p. 96; vertaling auteurs).

2. Sociale omgevingsfactoren, zoals stedelijkheid, kwaliteit van de buurt, bouw en ligging van straten en huizen, maar ook of men alleen woont dan wel samen met anderen. Skogan beweert bijvoorbeeld dat vrees voor criminaliteit en gevoelens van onveiligheid vooral voortvloeien uit het verval van de leefomgeving en de buurt (Skogan, 1986a). Succes bij het terugdringen van vrees voor criminaliteit boekt men niet in de eerste plaats met het bestrijden van criminaliteit, maar met het verbeteren van de buurt en het terugdringen van zogenaamde *incivilities*, zoals zwerfvuil, leegstaande huizen, slecht verlichte straten en stegen, aldus Skogan.
3. Meer persoonlijke psychologische factoren, zoals eerder slachtofferschap en risicoperceptie. Kuttischreuter en Wiegman (1988) vinden bijvoorbeeld dat vrees voor criminaliteit een positief verband vertoont met risicoperceptie: de waargenomen kans om slachtoffer te worden neemt toe met de gepercipieerde ernst van de gevolgen indien men slachtoffer zou worden. Angst hangt daarentegen negatief samen met zogeheten zelfeffectiviteitsverwachting, de gepercipieerde mogelijkheden om slachtofferschap te voorkomen, eventueel de dader het hoofd te bieden en het misdrijf (lichamelijk, materieel en psychisch) te boven te komen.

In de hierop volgende analyse zal elk van deze factoren nader tegen het licht worden gehouden. In de analyse wordt, naast vrees voor criminaliteit en de gepercipieerde omvang van criminaliteit, een derde begrip geïntroduceerd: gepercipieerde kans op slachtofferschap. Onderzoek laat zien dat naarmate men de kans groter acht slachtoffer te worden van een misdrijf, men ook banger is slachtoffer te worden van dat misdrijf (Rountree & Land, 1996). We veronderstellen dat de gepercipieerde kans op slachtofferschap mogelijk een achterliggende factor is die zowel de vrees voor criminaliteit als de geschatte omvang van criminaliteit beïnvloedt. Dit betekent dat degenen die een hoge schatting geven van de omvang van een bepaalde vorm van criminaliteit, maar de kans laag achten dat zij er zelf ooit slachtoffer van zullen worden—denk aan mensen die geen auto bezitten, maar de aantallen diefstallen van auto's per jaar hoog inschatten—minder bang zullen zijn voor deze vorm van criminaliteit. Diegenen die een hoge schatting van omvang geven en ook de kans op slachtofferschap hoog schatten, zoals auto-bezitters die hun auto vaak in het centrum van Amsterdam moeten parkeren, zullen waarschijnlijk banger zijn.

5.3 Onderzoeksgegevens

In de *Nederlandse Survey Criminaliteit en Rechtshandhaving* (NSCR) zijn vragen opgenomen over vrees voor criminaliteit, over de kans dat men zelf slachtoffer denkt te worden van criminaliteit en over geschatte omvang van criminaliteit. De antwoorden op deze vragen zijn gedeeltelijk verkregen via het mondelinge interview en gedeeltelijk via de schriftelijke vragenlijst (zie Hoofdstuk 2).

Vrees voor criminaliteit is gemeten door aan de respondenten te vragen op een vier-puntsschaal aan te geven hoe veilig zij zich voelen als zij in de buurt alleen op straat lopen: van (1) *zeer veilig* tot (4) *zeer onveilig*; hoe veilig zij zich voelen als zij alleen thuis zijn: van (1) *zeer veilig* tot (4) *zeer onveilig*; of zij de deur openen als zij dat niet veilig vinden: van (1) *vaak* tot (4) *nooit*; en of het vaak voorkomt dat zij omrijden of omlopen om onveilige plekken te vermijden: van (1) *nooit* tot (4) *vaak*. De scores op deze vier variabelen werden opgeteld, door vier gedeeld en zo gebruikt als maat voor vrees voor criminaliteit. De antwoorden op de vier vragen wezen consistent in dezelfde richting (Cronbachs $\alpha=.70$). Het grootste deel van de in totaal 1939 ondervraagde respondenten geeft aan niet erg bang te zijn voor criminaliteit (zie Tabel 5.1). Wanneer de scores van de respondenten worden afgerond op hele getallen, blijkt dat meer dan 80 procent van de respondenten in de laagste twee categorieën terecht komt. Slecht een zeer klein deel, namelijk 1 procent, gaf aan zeer bang te zijn voor criminaliteit (zie ook Hoofdstuk 6).

Tabel 5.1 Verdeling van de respondenten naar categorieën van de vrees voor criminaliteit

vrees voor criminaliteit	percentage	N
zeer weinig	35	673
weinig	48	926
veel	16	312
zeer veel	1	28
Totaal	100	1939

Bron: NSCR

Voor het meten van de geschatte kans dat men slachtoffer van een misdrijf zou worden, werd aan de respondenten gevraagd aan te geven hoe groot zij de kans achtten in de komende twaalf maanden het slachtoffer te worden van, achtereenvolgens, diefstal van fiets of bromfiets, verkrachting of aanranding, inbraak, vernieling of beschadiging, diefstal uit auto, bedreiging met een wapen, en zakkenrollerij of beroving: van (1) *zeer klein* tot (5) *zeer groot*. De antwoorden op deze zeven vragen werden opgeteld, door zeven gedeeld en zo gebruikt als maat voor de gepercipieerde kans op slachtofferschap. Respondenten die minder dan de helft van de vragen beantwoord hebben, zijn niet in de analyses meegenomen (N=30). De antwoorden wijzen wederom in dezelfde richting (Cronbachs $\alpha=.79$). Wanneer de scores van de respondenten worden afgerond op hele getallen blijkt dat 80 procent van de respondenten de kans slachtoffer te worden van één van de zeven voorgelegde misdrijven klein acht (zie Tabel 5.2).

Tabel 5.2 Verdeling van de respondenten naar categorieën van de gepercipieerde kans op slachtofferschap

gepercipieerde kans op slachtofferschap	percentage	N
zeer klein	20	377
klein	60	1153
niet klein / niet groot	19	366
groot	1	12
zeer groot	0	1
Totaal	100	1909

Bron: NSCR

Voor het meten van de geschatte omvang van de criminaliteit werd de respondenten gevraagd van 15 verschillende misdrijven een schatting te geven van de omvang van deze vormen van criminaliteit. In tegenstelling tot de vragen naar vrees voor criminaliteit en de gepercipieerde kans op slachtofferschap, zijn de vragen naar de omvang van criminaliteit gesteld in de schriftelijke vragenlijst. Van de respondenten die hun medewerking verleenden aan het mondelinge interview, heeft ruim driekwart (N=1482) ook de schriftelijke vragenlijst ingevuld. De vragen naar de omvang van criminaliteit hadden alle de volgende vorm: *In Nederland zijn er 13 000 000 fietsen. Hoeveel van die fietsen werden er het voorgaande jaar gestolen?*

De overige 14 vragen betroffen de omvang van diefstal van auto's, inbraak in woningen, gewapende overvallen op bankkantoren en postkantoren, straatroof, seksueel misbruik van kinderen, satanisch ritueel misbruik, moord en doodslag, het in brand steken van gebouwen, meeneed, verkrachting, rijden onder invloed, illegaal wapenbezit, kinderporno-banden en het aantal groepen actief in de georganiseerde misdaad.

Relatief veel respondenten bleken moeite te hebben een schatting van de omvang van de vijftien verschillende misdrijven te geven. Per misdrijf hebben tussen de 1065 en 1239 respondenten (van de 1482) een antwoord ingevuld. Verder bleken de antwoorden nogal van elkaar te verschillen, zoals men uit Tabel 5.3 kan opmaken. Een kwart van de respondenten schatte bijvoorbeeld het aantal fietsdiefstallen niet hoger dan 50 000 fietsen per jaar, terwijl een ander kwart denkt dat er meer dan één miljoen fietsen per jaar gestolen worden. De variatie in de genoemde aantallen is dus aanzienlijk. Dit geldt ook voor de schattingen voor de overige misdrijven. Men mag hieruit opmaken dat de respondenten moeite hadden deze vragen te beantwoorden.

Tabel 5.3 Verdeling van schattingen van de omvang van verschillende misdrijven in Nederland

type misdrijf	eerste kwartiel	mediaan	derde kwartiel	N
Fietsdiefstal	50 000	400 000	1 000 000	1239
Autodiefstal	7000	30 000	150 000	1236
Inbraak	5000	100 000	500 000	1232
Overval bank of postkantoor	80	200	650	1243
Straatroof	5000	25 000	450 000	1219
Sexueel misbruik kinderen	1000	5 000	30 000	1195
Ritueel misbruik	4	10	30	1078
Moord en doodslag	150	500	1 500	1222
Brandstichting	100	400	1 000	1223
Meineed	25	100	500	1096
Verkrachting	400	1 000	5 000	1199
Rijden onder invloed	1500	5 000	35 000	1221
Illegale wapens	2000	10 000	60 000	1065
Kinderporno	1000	5 000	20 000	1084
Georganiseerde misdaad	40	100	529	1114

Bron: NSCR

De respondenten bleken de vragen echter bijzonder consistent te beantwoorden, dat wil zeggen dat degenen die bij een bepaald misdrijf de omvang hoog inschatten, dat veelal ook bij andere misdrijven deden. Vanwege de grote variatie in de geschatte omvang tussen respondenten en tussen misdrijven, zijn de afzonderlijke antwoorden van de respondenten eerst omgezet in percentielscores. Door percentielscores te gebruiken worden de respondenten gerangordend, waarbij de verkregen score aangeeft hoeveel procent van de respondenten de omvang van de criminaliteit boven de betreffende score heeft geschat en hoeveel daaronder. Bij fietsdiefstal, bijvoorbeeld, geeft dus 25 procent van de respondenten een schatting onder de 50 000 en 75 procent daarboven. De verkregen scores zijn vervolgens opgeteld (Cronbachs $\alpha=.88$) en verder gebruikt als maat voor de gepercipieerde hoeveelheid criminaliteit, waarbij alleen respondenten werden opgenomen die op tenminste tweederde van de vragen een antwoord hebben gegeven (dus minimaal 10 van de 15).

5.4 Resultaten

De vraag is nu in welke mate vrees voor criminaliteit, gepercipieerde kans op slachtofferschap en geschatte omvang van criminaliteit met elkaar samenhangen. Uit de resultaten blijkt vrees voor criminaliteit in geringe mate samen te hangen met de geschatte omvang van de criminaliteit (Pearsons $r=.11$; $p<.001$). Vrees voor criminaliteit en de geschatte kans op slachtofferschap hangen in sterkere mate met elkaar samen (Pearsons $r=.26$; $p<.001$). Het verband tussen gepercipieerde kans op slachtofferschap en geschatte omvang van criminaliteit is niet statistisch significant (Pearsons $r=.05$; $p>.05$) en we kunnen daarom concluderen dat beide variabelen niet samenhangen.

Vervolgens is nagegaan in welke mate de drie centrale variabelen samenhangen met de mogelijke determinanten die eerder in dit hoofdstuk zijn besproken. Om te kunnen controleren voor mogelijke samenhangen tussen de determinanten, zijn drie afzonderlijke regressie-analyses uitgevoerd, waarvan de resultaten in Tabel 5.4 zijn weergegeven. Uit deze analyses blijkt dat sommige determinanten van minder belang zijn dan men zou verwachten.

Vrees voor criminaliteit blijkt vooral bepaald te worden door geslacht, stedelijkheid en verval van de buurt. Vrouwen hebben meer vrees voor criminaliteit dan mannen en respondenten in stedelijke gebieden en in vervallen buurten zijn banger voor criminaliteit dan respondenten in minder stedelijke gebieden en minder vervallen buurten. Deze drie determinanten dragen voor een aanzienlijk deel bij aan de verklaring van vrees voor criminaliteit (totale verklaarde variantie is 31 procent).

Bij de gepercipieerde kans op slachtofferschap blijken—naast geslacht, stedelijkheid en verval van de buurt—ook andere determinanten een belangrijke bijdrage te leveren aan de verklaring van deze variabele. Leeftijd en inkomen blijken hierbij eveneens een rol te spelen: hoe jonger men is en hoe hoger het inkomen, des te hoger men de kans inschat slachtoffer te worden. Verder blijken respondenten die eerder slachtoffer zijn geweest van een misdrijf, de kans in de komende twaalf maanden nog eens slachtoffer te worden hoger in te schatten dan zij die niet eerder slachtoffer zijn geweest. Opleiding blijkt niet significant met de gepercipieerde kans op slachtofferschap samen te hangen. De gepercipieerde kans op slachtofferschap kan beduidend minder goed met behulp van de gebruikte determinanten worden verklaard dan vrees voor criminaliteit, namelijk slechts voor 12 procent.

De geschatte omvang van criminaliteit blijkt nauwelijks te verklaren met de onderzochte determinanten. Alleen leeftijd speelt hierbij een rol. Jongeren schatten de omvang van de criminaliteit hoger in dan ouderen. Ook het feit dat men eerder slachtoffer is geweest van vernieling is gerelateerd aan de schatting van de omvang van criminaliteit. De genoemde determinanten dragen echter slechts weinig bij aan de verklaring van de schatting van de omvang van de criminaliteit. Alle determinanten verklaren samen 6 procent van de te verklaren variantie. Voor een verklaring van deze variabele zal men op zoek moeten gaan naar andere determinanten. Men kan daarbij denken aan de

Tabel 5.4 Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten van diverse determinanten op vrees voor criminaliteit, gepercipieerde kans op slachtofferschap en geschatte omvang van criminaliteit

determinanten	vrees voor criminaliteit (N=1613)	gepercipieerde kans op slachtofferschap (N=1590)	schatting omvang (N=1039)
Vrouw	.40**	.09**	.05
Leeftijd	.06**	-.06*	-.19**
Huishoudinkomen	-.06*	.08**	.03
Opleidingsniveau	-.03	.04	-.08
Gehuwd / samenwonend	-.01	-.03	-.02
Stedelijkheid	.14**	.06*	-.01
Verval buurt	.26**	.18**	.06
Ooit slachtoffer geweest			
- van geweldsdelict	-.05*	.05*	.05
- van diefstal	-.02	.09**	.01
- van vernieling	.01	.13**	-.07*
Verklaarde variantie R ²	.31	.12	.06

* p<.05 ** p<.01

Bron: NSCR

invloed van gesprekken over criminaliteit met mensen uit de omgeving en de invloed van de media (zie bijvoorbeeld Schlesinger & Tumber, 1994; en voor de Nederlandse situatie WODC, 1985). Voor dit hoofdstuk is het evenwel genoeg vast te stellen dat aan vrees voor criminaliteit, gepercipieerde kans op slachtofferschap en geschatte omvang van criminaliteit verschillende factoren ten grondslag liggen.

Opvallend is overigens dat een aantal determinanten dat in de literatuur dikwijls als zodanig wordt genoemd, niet blijkt samen te hangen met vrees voor criminaliteit. Eerder slachtofferschap blijkt nauwelijks met vrees en de schatting van de omvang van criminaliteit te maken te hebben. Geheel verrassend is dit overigens niet, er is meer onderzoek waarin geen verband gevonden werd tussen eerdere slachtofferervaringen en vrees voor criminaliteit (zie bijvoorbeeld Enhus, 1991, pp. 224-225; Hale, 1996, p. 104). Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat mensen geneigd zijn slachtofferschap te 'vergeten' of te rationaliseren. Wel blijken slachtofferervaringen samen te hangen met de gepercipieerde kans op slachtofferschap: slachtoffers schatten die hoger in dan niet-slachtoffers. Dit hoeft echter niets met vrees te maken te hebben: men kan zich ervan bewust zijn dat men zich in meer risicovolle situaties begeeft (zoals bijvoorbeeld uitgaande jongeren) of men is ervan

overtuigd een mooi doelwit te zijn (zoals een inwoner van een villawijk in het geval van inbraak).

5.5 Besluit

De overheid gaat ervan uit dat met bestrijding van criminaliteit de gevoelens van onveiligheid onder de Nederlandse bevolking kunnen worden verminderd. In de literatuur werd reeds geargumenteed dat die relatie allerm minst eenvoudig is. Ons onderzoek laat zien dat vrees voor criminaliteit en de waargenomen omvang van deze criminaliteit niet zo sterk samenhangen als wordt verondersteld. Het derde begrip dat centraal stond in deze bijdrage—gepercipieerde kans op slachtofferschap—vertoont weliswaar een sterke samenhang met vrees voor criminaliteit (ook als gecontroleerd wordt voor de determinanten die in deze bijdrage centraal staan), maar niet met de geschatte omvang.¹

Vrees voor criminaliteit, kans op slachtofferschap en gepercipieerde omvang van de criminaliteit zijn drie verschillende grootheden. Hun onderlinge samenhang is niet bijzonder sterk. Bovendien worden zij door verschillende factoren verklaard. Bestrijding van criminaliteit moge dan op zichzelf genomen een zinvol streven zijn, zij heeft voor het terugdringen van vrees voor criminaliteit weinig betekenis. Het beleid van de rijksoverheid om vrees voor criminaliteit en criminaliteit zelf als nagenoeg één probleem te bestrijden, snijdt geen hout. De inspanning die in het kader van dat beleid in gemeenten wordt gestoken in zogenaamde integrale veiligheidsrapportages en integraal veiligheidsbeleid kan beter worden besteed. Uit onze analyses blijkt dat de overheid bij het aanpakken van vrees voor criminaliteit beter de nadruk kan leggen op verbetering van de buurt, ofwel het terugdringen van het verval, met name in grote steden. Dan zal zij er waarschijnlijk eerder in slagen de onveiligheidsgevoelens van de burger te sussen.

Vrees als emotionele reactie lijkt, zo leren ons althans bovenstaande cijfers, amper te stoelen op rationele of cognitieve processen. Men zou dan immers verwachten dat een grote mate van bevreesdheid, een hoge schatting van de criminaliteit en het gevoel dat men een grote kans maakt het slachtoffer te

---

¹ In de besproken analyses is steeds gebruik gemaakt van samengestelde analyses. Hiermee gaat bepaalde informatie verloren. Men zou zich kunnen voorstellen dat de gepercipieerde omvang van bijvoorbeeld de georganiseerde misdaad of gewapende overvallen een veel geringere samenhang vertoont met vrees voor criminaliteit dan de gepercipieerde omvang van bijvoorbeeld inbraak of verkrachting. Het zijn echter deze vormen van 'veelvoorkomende criminaliteit' waarop de vragen naar vrees voor criminaliteit en kans op slachtofferschap betrekking hebben. Om na te gaan in hoeverre dit een rol speelt in deze bijdrage, zijn ook analyses uitgevoerd, waarbij de kans op slachtofferschap en gepercipieerde omvang van criminaliteit steeds betrekking hebben op één type misdrijf. Uit deze analyses bleek dat het van belang is een onderscheid te maken naar type misdrijf, maar dat de algemene conclusies die in dit hoofdstuk worden getrokken overeen komen met de conclusies gebaseerd op de analyses met de samenstellende variabelen afzonderlijk.

worden van criminaliteit in sterke mate met elkaar samenhangen. Dit blijkt dus niet het geval te zijn. Vrees voor criminaliteit is niet een kwestie van afwegen van risico's en bedreigingen. Het gevoel van onveiligheid staat daar min of meer los van. Angst lijkt meer een inbeelding, een gedachtenspinsel, een ziekte zo men wil, die met geheel andere medicijnen moet worden aangepakt dan slechts het uitroeien van de kwaal. Zolang de overheid vrees voor criminaliteit en de omvang van de criminaliteit als twee kanten van hetzelfde probleem blijft beschouwen is er eerder sprake van ingebeeld beleid dan van integraal beleid.